

SUOMEN HALLITUSMUOTO
100 VUOTTA –JUHLATILaisuUS

Suomen hallitusmuoto 100 vuotta -juhlatilaisuus järjestettiin eduskunnan täysistuntosalissa 10.9.2019 kello 12. Juhlatilaisuudessa puhuivat tasavallan presidentti Sauli Niinistö, eduskunnan puhemies Matti Vanhanen ja pääministeri Antti Rinne. Täysistuntosalin lehterille oli kutsuttu tilaisuutta seuraamaan juhluvieraita, eduskunnan virkamieskuntaa ja median edustajia. Tilaisuus televisioitiin ja lähetettiin suorana verkkolähetyksenä.

Juhlatilaisuus alkoi Kaartin soittokunnan fanfaariryhmän esittämällä Pasi-Heikki Mikkolan säveltämällä Suomi 100 -juhla fanfaarilla.

Puhemies Matti Vanhanen avasi tilaisuuden:

Arvoisa tasavallan presidentti, hyvät kansanedustajat ja kutsuvieraat!

Suomen tasavaltainen hallitusmuoto, vuonna 1919 säädetty perustuslaki, täytti 17. heinäkuuta tänä vuonna sata vuotta. Tänä eduskunnassa järjestettävä Suomen hallitusmuoto 100 vuotta -juhlatilaisuus on Suomen korkeimpien valtiointen yhteinen huomionosoitus satavuotiaalle hallitusmuodolle.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puheenvuoro

Arvoisa puhemies, hyvät Suomen kansan edustajat ja vieraat! Årade talman, bästa representanter för Finlands folk och gäster!

”Eduskunnalla on ennen kaikkea aikakirjoihin merkittävänä uusi hallitusmuoto, jolla on laskettu perusta itsenäisen, vapaan Suomen valtiolliselle elämälle”, totesi K. J. Ståhlberg, hallitusmuodon isä, vuoden 1919 valtiopäivien päättyessä.

”Riksdagen har framför allt att i hävderna anteckna den nya regeringsformen, varmed grunden lagts till ett självständigt, fritt Finlands statliga liv”, konstaterade K. J. Ståhlberg, regeringsformens fader, när riksdagen avslutades 1919.

Hallitusmuodon säätäminen oli nuoren tasavallan koetinkivi. Mielipiteitä oli monia, valkoisia ja punaisia, monarkistisia ja tasavaltalaisia, mutta tavoitteita vain yksi: eheä kansakunta, joka on luja myös ulospäin. Vaativassa tehtävässä onnistuttiin hyvin. Hallitusmuodosta tuli yhteiskuntaa ylläpitävä voima, sen perustus. Harvinaisella tavalla se säilyi pääpiirteissään läpi vuosikymmenten.

Tänään saatamme todeta, että perustus pitää. Suomi on maailman vakaimpia maita ja ehdoton-
ta kärkeä oikeusvaltiona – maa, joka tunnetaan
selkeänä ja luotettavana toimijana.

Hallitusmuoto, perustuslaki ja valtiosääntö ovat
juhlavia nimikkeitä ja saattavat arkikielessä kuu-
lostaa etäisiltä. Arkielämäämme niillä on kuiten-
kin keskeinen vaikutus. Lähestyn tätä nyt kahden
teeman, luottamuksen ja osallisuuden, kautta.
Kumpikaan ei ole suoraa lakitekstiä, mutta kum-
pikin kuvaa lakiemme henkeä yhteisen olemisen
järjestelyistä.

Kaiken yhteisen olemisen perustana on luotta-
mus, oletama siitä, että kukin menettelee niin
kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Suo-
men perustuslakiin kirjatut perusoikeudet antavat
hyvän pohjan tämän ”edellyttämisen” arviointiin.
Useasti ajatus jää siihen, että perusoikeuksien
toteuttaminen on yhteiskunnan velvollisuus
ja kansalaisen oikeus. Mutta myös kansalaisilla

on velvollisuus toinen toisiaan kohtaan, toisen
yksilön perusoikeuksien kunnioittamiseen. Ei jää
jäljelle omaakaan oikeutta, jos ei muiden oikeutta
pidetä arvossa.

Bästa åhörare! Man tänker ofta att de grundläg-
gande fri- och rättigheterna är samhällets skyldig-
het och medborgarnas rättighet. Men medborg-
arna har också en skyldighet gentemot varandra,
en skyldighet att respektera en annan individs
grundläggande fri- och rättigheter. För den som
inte värdesätter andras rättigheter finns det inte
heller egna rättigheter.

Nimenomaisen säännöksen mukaan vastuu ym-
päristöstä, luonnosta, sen monimuotoisuudesta ja
kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille – siis meille
kaikille.

Yksilöillä on vastuuta myös omasta turvastaan.
Perustuslaki säätelee oikeudesta sosiaaliturvaan:
”Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan - - turvaa,

on oikeus - -” Tämän jälkeen perustuslaissa, aivan oikein, todetaan, että eri laeilla säädetään turvasta elämän erityistilanteissa ja taataan kaikille riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Mutta luen niin, että odotusarvona on, että omaa kykyä käytetään – kukin mittansa ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Julkisen vallan haltijoihin – tähän saliin, meihin, kaikkiin viranomaisiin – kohdistuu ankarin odotusarvo. Se on ylläpitää valtiosääntöä, joka ”turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapaudet ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa”.

Satavuotiaan hallitusmuotomme keskeinen perusta on säilynyt vakaana yli niin vaikeiden kuin valoisien vuosien. Lyhyesti sanottuna: luottamus ja vastuu – niihin nojaa perustuslakimme.

Hyvät kuulijat! Toinen teema on osallisuus, tunne siitä, että on osallinen ja voi vaikuttaa tulevaan. Perustuslaki luo vahvan kehikon, tavallaan turva-kaaren, joka takaa mahdollisuudet osallistumiseen ja tilaa osallisuudelle.

Nykyihmiselle osa oikeuksista kuulostaa itsestäänselvyydeltä, kuten yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. Hallitusmuodon säätämisen aikaan juuri se toi osallisuuden tunnetta ja loi siten pohjaa tasavallan kehittymiselle. Vapaus kokoontua ja uskonnon ja omantunnon vapaus tuntuvat nyt niin ikään luonnostaan selviltä asioilta. Niihin on ikään kuin tuudittauduttu.

Tuudittautumisessa on myös vaaransa. Kysymys sananvapauden turvaamisesta nousee esiin niin eurooppalaisessa kuin suomalaisessa keskustelussa eri laajuudessa kuin vielä muutamia vuosia sitten, jolloin sekä tuo arvo että sen rajat olivat selkeämpiä.

Vastakkaisten totuuksien maailma ei jätä tiedolle tilaa. Se jättää hämmentyneitä vastaanottajia: missä minä oikein olenkaan osallinen?

Mielestäni tuota kehikkoa lähemmäs jokapäiväistä elämää perustuslaki tulee taatessaan sivistyksellisiä, kielellisiä ja kulttuurillisia arvoja. Kun opintie on auki ja kun erilaisuus hyväksytään, moni pysyy jo siksi mukana. Mutta laki ei, ei edes perustuslaki, ole kaikkival-

tias. Palaan vuosien takaiseen huoleeni ulkopuolelle jäävistä nuorista. Jokainen meistä voi tukea nuorta ihmistä osalliseksi, ihan tavallisilla asioilla. Omalta kohdaltani tunnen, etten ehkä olisi tässä nyt, ellen olisi nuorena kohdannut ymmärtäviä aikuisia, ja heitä oli monia. Otaksun, että moni teistä jakaa tämän tunteen kanssani.

Hyvät kuulijat! Hallitusmuoto ja perustuslaki pysyttelivät pitkään etupäässä akateemisten tai poliittisten piirien keskustelunaiheena. Viimeisten vuosikymmenten aikana piiri on laventunut, yhä useammin kuulee yleisessä keskustelussa vedottavan perustuslain säännöksiin. Mielestäni se on sivistysvaltiokehitystä.

Viime vaalikauden loppupuolella kysymys perustuslakien tulkinnasta nousi kiivaaseen keskusteluun. Se kulminoitui, jälleen kerran, perustuslakivaliokunnan asemaan perustuslain vartijana. Pohdittavaa teoreettisella – korostan: teoreettisella – tasolla kyllä tuli. Olisiko niin, että täysin identtisessä kysymyksessä perustuslakivaliokunnan vastaus muuttuisi, jos eduskunnan voimasuhteet olisivat välillä vaihtuneet, ja jos, niin voitaisiinko se sitten selittää niin, että vain tulkinta muuttui mutta perustuslaki pysyi entisellään?

On hyvä ymmärtää, että perustuslaki on kirjoitettu tavallaan väljin ilmaisin, on jätetty tilaa ajan ja tulkinnan muutokselle. Mutta silti, jos asia eilen oli mutta tänään ei enää olisikaan perustuslain mukainen tai perustuslain vastainen, niin ymmälle jää.

Tuomioistuimet, viime kädessä korkeimmat oikeudet, voivat jo nyt jälkikäteen yksittäistapauksessa tutkia lain perustuslainmukaisuutta. Tasavallan presidentti taas voi lain vahvistamisvaiheessa pyytää korkeimmilta oikeuksilta lausunnon, jolloin perustuslainmukaisuuskin voi tulla arvioitavaksi. Ymmärrettävästi esille onkin noussut ajatus korkeimpien oikeuksien osallistumisesta myös ennakotarkastukseen, esimerkiksi niin että perustuslakivaliokunta voisi hankalissa tilanteissa pyytää lausunnon korkeimpien oikeuksien muodostamalta jaostolta.

Ärade talman, bästa åhörare! Även denna riksdag kommer att göra sina egna anteckningar i häv-

derna. De kommer säkert att visa att vår tid är präglad av snabba förändringar och utmaningar. Men om det av hävderna framgår att förtroendet är orubbligt och delaktigheten har förstärkts så är det redan mycket vunnet.

Arvoisa puhemies, hyvät kuulijat! Myös tällä eduskunnalla tulee olemaan aikakirjoihin merkittävää. Niissä varmasti tulee näkymään, että aika on nopeasti muuttuvaa ja haastavaa. Mutta jos aikakirjoista näkyy, että luottamus on vankkaa ja osallisuus vahvistunut, niin paljon on jo sillä tehty.

Puhemies Matti Vanhasen puheenvuoro

Arvoisa tasavallan presidentti, hyvät kansanedustajat ja kutsuvieraat! Tämän juhlatilaisuuden aiheena on valta.

Hallitusmuodon hyväksymisen kautta, sata vuotta sitten, tehtiin kaksi tärkeää päätöstä: valitsimme hallitusmuodoksi tasavallan perinnöllisen monarkian sijasta ja toiseksi suuntauduimme selkeästi parlamentarismiin.

Meillä valta on kansan vaaleissa antamana eduskunnalla, jonka luottamusta hallituksen on nautittava. Valta on perimmältään aina tässä salissa.

Ärade republikens president, bästa riksdagsledamöter och inbjudna gäster! Ämnet för dagens jubileum är makt.

När regeringsformen godkändes för hundra år sedan fattades två viktiga beslut. För det första valde vi republik som statsskick i stället för arvsmonarki. För det andra gick vi klart in för parlamentarism.

Det är den folkvalda riksdagen som har makten, och regeringen måste ha riksdagens förtroende. Ytterst utgår makten alltid från den här salen.

Tasavallan presidentille annettiin sata vuotta sitten nykyistä enemmän valtaa, ja presidentin asema järjestelmässämme on edelleen keskeinen. Perustuslaissa osoitettujen valtaoikeuksien lisäksi presidentillä on onnistuessaan arvovaltaa paitsi kansallisesti myös suhteissamme ulos. Tätä

määrittämätöntä vaikuttamisen pääomaa on toivottavasti olemassa, jos joskus ajautuisimme tilanteeseen, jossa muu vallankäyttö on työssään epäonnistunut.

Järjestelmä on sadan vuoden kuluessa kehittynyt. Parlamentarismia on harkitusti syvennetty sekä perustuslain pykälillä että käytännön kautta. Nyttemmin on tavallista, että sama hallituskoostumus, tai ainakin sen runko, toimii kokonaisen vaalikauden.

Sadan vuoden aikana valtaa on myös siirretty. Aasukkaiden omaa itsehallintoa edustavat kunnat käyttävät keskeistä yhteiskunnallista valtaa. Viranomaisilla on lakiin pohjautuvaa päätösvaltaa. Lisäksi valtaa on harkitusti sopimuksin siirretty kansainväliselle tasolle niissä asioissa, joissa eduskunta on katsonut kansainvälisen yhteistyön tuovan paremmin halutun lopputuloksen kuin pelkkänä kansallisvaltiona toimiminen.

Kansallisvaltio muodostaa kuitenkin vallankäytön ytimen, ja sillä on halutessaan mahdollisuus palauttaa valta instituutioilleen sekä kunnilta, viranomaisilta että kansainvälisiltä sopimuksilta.

Under de gångna hundra åren har det också skett vissa maktförskjutningar. Kommunnerna, som företeckrar invånarnas självstyrelse, utövar i hög grad samhällelig makt. Med stöd av lag har myndigheterna makt att besluta i många frågor. Dessutom har befogenheter efter noggranna överväganden genom avtal överförts till ett internationellt plan i frågor där riksdagen ansett att det önskade resultatet lättare kan nås genom internationellt samarbete än genom enbart nationella åtgärder.

Vallankäyttö on siis asteittain hajautunut. Vaikka hajauttaminen on ollut järkevää, on sen seurauksena monien kansalaisten vaikea hahmottaa, missä valta on. Tällä on kielteinen vaikutus tunteeseen vallankäytön oikeutuksesta.

Hallitusmuodon keskeinen idea on kestänyt aikaa hyvin. Suurin juhlan aihe on mielestäni se, että suomalaiset ovat halunneet pitää kiinni demokratiastamme ja oikeusvaltioperiaatteista läpi koko kuohuneen 1900-luvun. Oikeusvaltio oli

arvossaan jopa rintamalla. Kaiken vallankäytön on pitänyt perustua lakiin, ja rikkeet on käsiteltävä itsenäisellä tuomioistuinvallalla, johon poliitikot eivät sekaannu etukäteen eivätkä jälkikäteen.

Järjestelmämme ydin on edustuksellisuudessa. Kansalaiset valitsevat edustajansa eri tehtäviin. Näillä kaikilla on imperatiivinen mandaattinsa, eli he ovat kautensa ajan oman harkintansa herroja ja rouvia. Kansalaiset luottavat heidän harkintakykynsä ja yhteistoimintakykynsä kaikissa niissä sadoissa asioissa, jotka tulevat päätettäväksi. Tätä järjestelmämme perustaa edustuksellisuudesta haastaa kuitenkin kehitys, jossa yhä suurempi osa kansalaisista pitää äänestyspäätöksensä tärkeimpänä perusteena yksittäistä asiaa.

Kokonaisvastuun ja siihen sisältyvän kompromissitarpeen sijasta yksittäiset asiat ja niihin usein kytkeytyvät vahvat mielikuvat ovat hallitsemassa poliittista keskustelua. Tässä näen rakenteellisen riskin legitimitetin näkökulmasta. Jos valintaperuste vaaleissa ja päätöksenteon todellisuus ajautuvat kauas toisistaan, syntyy helposti turhautumista poliittista järjestelmää kohtaan. Miten siis kyetään yhdistämään edustuksellisuuden idea ihmisten voimakkaaseen haluun vaikuttaa yksittäisiin asioihin myös suoraan, ohi edustuksellisuuden periaatteen?

Toinen haaste hallitusmuodollemme sisältyy tarpeeseen harjoittaa enenevässä määrin kansainvälistä yhteistyötä. Valtaa kansainvälisille järjestöille siirretään vain eduskunnan ratifointipäätösten kautta. Monet kansalaiset kuitenkin kokevat, että valtaa on siirretty pysyvästi ulottumattomiin, ja monet pelkäävät, että käynnissä on itsestään tapahtuva omalakinen vallan siirtyminen. Tätä tuntemusta ei pidä vähätellä.

Pidänkin hyvänä, että pääministeri ja hallitus EU:n komission puheenjohtajaa valittaessa pitivät kiinni Eurooppa-neuvoston eli jäsenmaiden päätösvallasta asiassa. Myös Euroopan parlamentissa on tendenssi kasvattaa valtaa käytäntöjen kautta, kuten vähän kaikilla instituutioilla on. On tärkeää, että vallanjako unionin jäsenmaiden ja sen instituutioiden välillä on selkeä ja sitä voidaan muuttaa vain valtioiden keskinäisellä sopimuksel-

la, joka aina edellyttää kansallisten parlamenttien hyväksymispäätöksiä. Vallan liu'uttaminen ilman sopimusmuutoksia ei käy.

Kolmas haaste, jonka nostan esille, liittyy turvallisuuteen. Turvallisuuden takaaminen on ollut vuosituhansien ajan valtion tehtävä. Siitä kansalaiset ovat olleet valmiita maksamaan sekä taloudellisesti että rajaamalla omia oikeuksiaan kollektiivin eduksi. Perinteisesti turvallisuus on jaettu ulkoiseksi ja sisäiseksi, jossa ulkoinen turvallisuus on lisäksi monissa maissa valtion päämiehen valtaapiirissä. Nykykehityksessä jako ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen ei ehkä tarjoa riittävää lähestymistapaa. Eri turvallisuusviranomaisten ja koko poliittisen johdon keskinäistä yhteistyötä onkin kehitettävä.

Ja neljäs haaste liittyy kykyymme tuottaa valitsemallamme järjestelmällä hyvinvointia ja turvallisuutta kansalaisille.

Eräs kiinalainen professori luonnehti kerran, että siinä missä länsimaissa päätöksenteon oikeutus syntyy vaaleissa, Kiinassa se syntyy performansista, eli tuloksesta.

Koen, että yli sadan vuoden aikana länsimaissa kansalaisille ja yritystoiminnalle luotu vapaus ja mahdollisuus sivistyksen kehittymiseen on luonut innovaatioita ja kilpailun kautta taloudellista, voittavaa tehokkuutta. Tämä malli on nyt haastettu. Joillakin autoratiivisilla yhteiskunnilla on kyky kohdistaa resursseja, investoida uusiin asioihin ja toimeenpanna muutoksia nopeasti. Tämä on muuttanut kilpailuasetelmia selvästi, eikä ole itsestään selvää, että oma järjestelmämme on voittava. Demokratia haastetaan usein silloin, kun tyytymättömyys kasvaa.

Demokratian onkin kyettävä oloissaan uudistamaan yhteiskuntaa tavalla, joka tuottaa kaivattua ja odotettua hyvinvointia ja turvallisuuden tunnetta. Demokratiankin on tuotettava tuloksia. Siinä vaiheessa, kun demokratiassa koetaan pätehtävänä olevan entisen ja saavutetun turvaaminen, kannattaa sytyttää varoitusvalot. Suomi syntyi demokraattiseksi tasavallaksi pitkälti sen ansiosta, että Euroopassa kuninkaiden ja keisareiden vallan

keskeinen pyrkimys oli ollut pitää vanhat olot muuttumattomina. Se ei enää vastannut vapautta kaivanneiden ihmisten odotuksiin. Hallitusmuotomme oli vastaus tähän kehitykseen. Pidetään tämä perusasenne elossa tästä eteenkin päin.

Pääministeri Antti Rinteen puheenvuoro

Arvoisa puhemies, arvoisa tasavallan presidentti, Suomen kansan edustajat, arvoiset kutsuvieraat ja hyvät suomalaiset! Ärade talman, republikens president, representanter för Finlands folk, ärade inbjudna gäster och bästa finländare!

On suuri ilo ja kunnia juhlistaa Suomen hallitusmuodon satavuotista taivalta eduskunnassa, tasavallamme ja demokratiamme tärkeimmässä paikassa.

Noin kilometrin päässä tästä paikasta kulkee katu, jota pitkin kulkiessaan ei välttämättä tule mieleen sen yhteys suomalaisen oikeusvaltion ja perustuslakimme kehittymiseen. Leo Mechelin, jonka mukaan kyseinen katu on nimetty, ehti kuolla kolme vuotta ennen Suomen itsenäistymistä, mutta hän on työllään ollut luomassa perusteita tasavaltaiselle hallitusmuodollemme. Mechelin ei ole yhtä tunnettu kuin elinaikanaan tai kuin hänen ansionsa antaisivat odottaa.

Eino Leino kirjoitti Mechelinin hautajaisia varten runon nimeltään Kansalaisseppel, jossa sanotaan: ”Pystynä kulki hän: tiensä ja määränsä tiesi, kaiutti kansansa oikeutta kuin jalopeura; kunnian soi hälle ystävä kuin vihamiesi, kolme miljoonaa oli sankarin seura.”

Leino kuvaa Mechelinin merkitystä aikalaisilleen, itsenäisestä ja vapaasta maasta unelmoineille ihmisille. Runossa vuodelta 1914 suomalaiset kuvataan vielä sorretuksi kansaksi ja Mechelin sen päämieheksi.

Mechelin jätti jälkeensä elävän perinnön, joka viitoitti Suomea kohti vapaata ja demokraattista oikeusvaltiota. Minulla on ilo kertoa, että valtiovalta osallistuu Mechelinin koottujen teosten julkaisuun, minkä myötä tietoisuus demokratiamme, oikeusvaltiomme ja hallitusmuotomme yhdestä pioneerista toivottavasti lisääntyy.

Arvoisa puhemies! Matka länsimaiseksi oikeusvaltioksi on ollut huomattavasti pidempi kuin Mechelininkadulta Arkadianmäelle. On kiittäminen viimeisen sadan vuoden ajan tässä salissa työskennelleitä, että Suomen hallitusmuoto ei jäänyt niin sanotuksi savolaiseksi projektiksi – siis aloittamista vaille valmiiksi.

Juuri käytännön soveltamiseen vaadittiin valtavasti rohkeutta, rohkeutta puolustaa demokratiaa, oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia, rohkeutta torjua demokratiaamme uhanneet voimat. Puhumme täysin syystä kiitollisuudella ja ylpeydellä sotiemme veteraaneista, jotka varmistivat Suomen itsenäisyyden rintamalla ja kotirintamalla. Olemme heille paljon kiitollisia. Samalla olemme kiitollisia myös suomalaisen demokratian veteraaneille, jotka puolustivat oikeusvaltiota ja jokaisen ihmisen oikeutta toimia tasavertaisena kansalaisena, osallistua, vaikuttaa ja äänestää, kiitollisia niille, jotka muovasivat ja mahdollistivat tänään juhlistavan hallitusmuodon.

Vi är väldigt tacksamma mot våra krigsveteraner, men samtidigt ska vi också vara tacksamma mot den finländska demokratins veteraner som har försvarat rättsstaten, demokratin och varje människas rätt att verka som medborgare.

Arvoisa puhemies! Edistyksellinen hallitusmuotomme on mahdollistanut meille paljon: jatkuvan demokratiakehityksen, järjestelmällisen kansalais- ja ihmisoikeuksien parantamisen, länsimaisen oikeusvaltion, joka suojelee yksilöä ja takaa ihmisten vapauden, hyvinvointivaltion, jonka ideana on aina ollut, ettei kenenkään tarvitse pelätä epäonnistumista ja että epäonnistuminen ei poista mahdollisuutta onnistua uudelleen, yhteiskunnan, joka on maailman turvallisimpia täällä asuville ihmisille. Näistä saavutuksista on syytä olla ylpeä – ylpeä ja kuitenkin samalla muistaa, että mikään ei ole tullut itsestään.

Jo aiemmin saavutettu yleinen ja yhtäläinen äänioikeus oli edistyksellisen ajattelun suurimpia saavutuksia ja toimi keskeisenä välineenä sille, että suomalainen yhteiskunta saattoi kehittyä valtavien askelin. Suomalaisten päätöksellä, varallisuudesta tai taustasta riippumatta, olemme rakentaneet

Suomesta yhteiskunnan, jota ihaillaan ympäri maailmaa.

Vaikka meilläkin on omat ongelmamme ja liian monen ihmisen arki on vieläkin liian raskasta, meitä pidetään maailman onnellisimpana kansana. Moni muu yhteiskunta pitää juuri meitä esikuvanaan, ehkä siksi, että emme ole koskaan jämähtäneet paikoillemme, vaan katsomme tulevaisuuteen ja pyrimme eteenpäin, kohti reilumpaa ja parempaa yhteiskuntaa, ja ehkä siksin, että suomalaisille tyypilliseen tapaan olemme saavutuksistamme itseksemme ylpeitä, emme ylpistyneitä.

Arvoisa puhemies! Vaikka juhlistamme tänään satavuotista hallitusmuotoamme, katsomme vahvasti tulevaisuuteen. Ja kiitos edellisten sukupolvien tekemän työn, Leo Mechelinin ja monien muiden, meidän työemme on helpompaa. Kunnias historiamme paitsi valaisee tulevaisuuttamme myös antaa meille neuvoja ja selkänöjää. Esimerkkinä neuvoista toimikoon entisen pääministerin Rafael Paasion hieno toteamus: ”Jos et ole aivan varma, miten toimia, ole aina heikomman puolella.” Pääministeri Paasion lausahdus lienee tarkoitettu ohjeeksi poliitikoille, mutta aivan yhtä hyvin se olisi voinut olla kuvaus hallitusmuotomme tai Suomen perustuslain tarkoituksesta, siitä, että jokaista ihmistä ja yksilöä suojellaan, siitä, että jokaisen ihmisen vapaus turvataan.

Arvoisa puhemies, tasavallan presidentti ja Suomen kansan edustajat! Olemme tottuneet Suomessa länsimaisen demokratian ja oikeusvaltion perusarvoihin, ihmisoikeuksiin, riippumattomiin tuomioistuimiin, sanan- ja lehdistönvapauteen sekä jakamattomaan ihmisarvoon, mutta meidän on muistettava, että nämä asiat eivät koskaan ole olleet mitään itsestäänselvyyksiä, eivät vuonna 1919 eivätkä vuonna 2019. Niitä on puolustettava joka ainoa päivä. Vastuu on meillä.

Demokratiaa ja oikeusvaltiota vastaan yritetään hyökätä. Sellaiselle toiminnalle on oltava nollatoleranssi. Toimimme tämän mukaisesti Suomessa, Euroopassa ja kansainvälisesti. Miksi näin? Koska hyökkäykset demokratiaa ja oikeusvaltiota vastaan ovat ennen kaikkea hyökkäyksiä kansalaisia, ihmisiä vastaan. Hyökkäyksiä on nähty ennen-

kin, mutta jokainen kerta tämä sali on tehnyt tehtävänsä ja puolustanut suomalaista demokratiaa. Niin aiomme toimia jatkossakin, koska se on meidän tehtävämme, koska tiedämme, mitä ihmisille tapahtuisi, jos oikeusvaltioperiaatteesta luovutaan. Ei mitään hyvää. Siksi meidän kansan äänestämien päättäjien on syytä pitää mielessämme seuraava: jos emme ole aivan varmoja, miten toimia, puolustakaamme aina demokratiaa ja oike-

usvaltioperiaatetta. Syy on hyvin yksinkertainen: silloin olemme aina ihmisen ja vapauden puolella, aivan kuten satavuotias hallitusmuotomme.

Puheiden jälkeen Ylioppilaskunnan laulajat esitti Sibeliuksen säveltämän teoksen Venematka. Juhlatilaisuuden loppuksi kohotettiin kolminkertainen eläköön-huuto tasavallalle.

Kuvat Hanne Salonen / Eduskunta
ja Kimmo Brandt / Compic / Eduskunta